

Церковно-історична біографістика

УДК 929(477)Хомишин

Олександр Руснак

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
факультет історії, політології та міжнародних відносин*

Олександр Хомишин

*КМУ «Міська дитяча стоматологічна поліклініка» м. Чернівці***РОДИННЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЄПИСКОПА ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА**

У статті висвітлюється вплив родинного середовища на формування особистості Григорія Хомишина. Систематизуються й аналізуються попередні дослідження з проблеми. Розкриваються віхи ранньої біографії майбутнього єпископа. Характеризуються його перші кроки у навчанні. Відзначається позитивний вплив оточення рідних. На основі метричних книг та родинних переказів простежується родовід Блаженного. Наголошується на близькості світоглядних позицій Г. Хомишина і сім'ї Сімовичів.

Ключові слова: Григорій Хомишин, Блаженний, мученик, єпископ, родинне середовище, рання біографія

Актуальність наукової проблеми та її значення. Постать єпископа Григорія Хомишина у різні часи викликала жвавий суспільний і науковий інтерес, насамперед, в Україні, Польщі та українській діаспорі. Адже ще за життя, не лише його вчинки, а й думки, як правило, не залишалися осторонь пильної уваги сучасників. Така зацікавленість частково могла бути викликана нестандартністю поглядів о. Григорія на різноманітні реалії буття того часу, а почасти й не дуже легкою вдачею. Та все ж ключовим поясненням, мабуть, слід вважати, саму складну життєву місію, яку довелося виконувати Блаженному владиці.

Аналіз основних досліджень. Не вдаючись до детального аналізу праць, все ж хочемо відзначити основні найновіші здобутки істориків. На нашу думку, особливої уваги заслуговує монографія О. Єгрешія «Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча» [12], у якій автор на основі ретельно відібраного великого об'єму різнопланових джерел та наукових праць, зробив спробу вперше зобразити різні сторони діяльності владики.

Ряд надзвичайно цінних статей, що торкаються постаті єпископа опублікував дослідник Р. Делятинський. Зокрема, у його публікаціях йдеться про участь Г. Хомишина у революційних і державотворчих процесах на території Східної Галичини після Першої світової [8, 9], а також протягом радянсько-німецької війни [10] (деякі з них у співавторстві з І. Пилипівим [25, 26]).

Дуже популярною темою в останні роки стала участь Г. Хомишина у політичному житті. Позицію єпископа, даючи різні оцінки, проаналізували

такі науковці як Н. Бліндер [3], Т. Гладюк [6], А. Кліш [14], В. Кошетар [16], М. Москалюк [21], А. Нагірняк [22], В. Перевезій [24] та багато інших.

Подробиці арешту єпископа, допитів під час слідства, перебування і смерті у в'язниці, «мовою документів» з архівно-слідчої справи на Г. Хомишина охарактеризувала київська дослідниця Н. Сердюк [29, 30]. Методи слідства й зміст вироку – І. Ходак [35].

Мета статті. Попри значну кількість публікацій наукового і популярного характеру про життя та діяльність Г. Хомишина, досі ряд аспектів потребують глибшого вивчення. Серед таких – ранній період формування світогляду, коли на юного Григорія найбільше впливало родинне середовище чи селянська інтелігенція в особі місцевого пароха і вчителя. Дослідники про ці роки здебільшого писали приблизно так, як це озвучив сам єпископ після арешту на черговому допиті 21 квітня 1945 р. у Лук'янівській в'язниці: «Я народився у 1867 році в с. Гадинківці Копичинського району Тернопільської області в сім'ї селянина-середняка. 4 роки я вчився в сільській початковій школі, 8 років вчився в Тернопільській гімназії, котру закінчив у 1888 році. Після цього поїхав у м. Львів, де вступив на навчання в Університет, на богословський факультет і через чотири роки закінчив його» [28, с. 460]. Подібний текст міститься у більшості авторів наукових розвідок чи спогадів про владику.

Для прикладу наведемо публікацію І. Волянського «Преосвященний Кир Григорій Хомишин» [5], надруковану вперше в українському католицькому щоденнику «Америка», чи статтю «Блаженний Григорій Хомишин. Єпископ. 1867-1945» [2, с. 113-114] зі збірника новопроголошених українських мучеників, що вийшов друком у Римі 2002 р. Зовсім короткі відомості з ранньої біографії владики викладено у вигляді передмови і післямови до видання його богословської праці «Парафіяльна місія» [36] 1997 р., у брошурах «З вірою і терпінням: Єпископ Мученик Григорій Хомишин (1867-1997)» [13, с. 3, 22] та «Владичий жезл в Богородчанах» [1, с. 3]. Також про Г. Хомишина (чи не вперше у краєзнавчій літературі) згадано у статті О. Соневицької «Наші визначні люди» [34, с. 43], яка включає коротку біографічну довідку про єпископа, але крім дати народження про ранні роки його життя у ній нічого не вказано. У інших закордонних виданнях («Мартирологія українських церков. Українська католицька церква» [18, с. 106]) теж маємо лише стислі відомості.

Надзвичайно цікаві матеріали про малого Гринька містяться у праці П. Мельничука «Владика Григорій Хомишин. Патріот-місіонер-мученик» [19]. Автор з великою душевною теплотою відгукується про свого наставника. Розділи книги сповнені яскравими художніми описами різноманітних епізодів з життя владики. Але про досліджувані роки розповідається не так багато.

Сподіваємося, що наші доповнення і узагальнення детальніше й чіткіше розкриють в яких умовах визначилася подальша доля простого

селянського сина. А ця публікація буде маленькою даниною родини вшануванню пам'яті Блаженного у наші дні.

Виклад основного матеріалу. Наведемо спочатку кілька штрихів до опису рідного села Г. Хомишина. За австрійськими даними 1900 р., що наводяться у «Історико-мемуарному збірнику Чортківської округи» [33, с. 326], у селі проживало 1655 осіб, з яких переважна більшість (1153) греко-католики. При цьому значна частина жителів (344) католицького віросповідання. Майже таким самим був розподіл за рідною мовою (1138 спілкувалися українською і 430 польською). Очевидно, що такі пропорції зберігалися й за кілька десятиліть до того. Цей приклад терпимості та взаємного порозуміння різних національностей, культур і релігій не міг не позначитися на свідомості майбутнього єпископа. До того ж відомо, що інколи навіть у окремих родинах були представники різних віросповідань (зокрема, йдеться про Фірманюків) [33, с. 325], звідки, походила Вікторія – мати Григорія [11, арк. 110]. Її батько Йосип [11, арк. 110] (греко-католик), за родинними переказами, проходив службу в австрійській армії у Празі, де познайомився з молодою дуже побожною дівчиною Юліаною (католичкою) і, згодом, одружився з нею. Такі поєднання зовсім не були рідкістю в Австрійській чи Австро-Угорській монархії і, як правило, не вважалися екстраординарними.

Очевидно, саме від своїх матері та бабусі Григорій успадкував глибоку побожність, яка проявилася вже під час навчання у гімназії, де він належав до товариства «Апостольство Молитви» і його ставили за взірць для інших учнів [19, с. 8-9]. Такої думки притримується П. Мельничук, вказуючи, що «Мати його ходила на відпусти до Бучача, Винятинець, Тернополя, і тоді Гринько зростав в набожності до Божої Матері. Одначе та набожність до Богоматері зросла і утвердилася в його душі, яка його і батька його врятувала від смерті в чудесний спосіб, як то Григир сам пише у своїх місійних проповідях. Ось ця історійка: їдучи до школи в темну осінню ніч утомлений працею батько заснув на возі. Кілька днів перед тим був дуже великий дощ, Стрипа вийшла з берегів і зірвала всюди мости, світло ліхтарні, прив'язане до розвори під возом, мерехтіло, але видно згасло, коні також, змучені осінньою працею, ступали, пофоркуючи, крок за кроком; раптом стали і так сильно зафоркали, що батько Григора пробудився і в тім моменті, коли хотів силувати коней йти, вони цофнулися і то так сильно, що батько не зміг їх втримати. Батько знепритомнів, зліз з воза, засвітив ліхтарню і зі страху аж закричав: з радости, або страху, або з вдячності, бо коні були не на цілих три метри від пропасти над рікою, де вода зірвала міст, підмулила берег так, що за одну мить і коні, і віз, і батько, і Григир були б пішли під розбурхані хвилі води, яка понад берег виляляла. Тоді це було навечеріє свята Успення Божої Матері. Від тої хвилі набоженство до Матері Божої було велике, яке тільки може бути. Сп. Григорій у своїх місійних науках прославляв Божу Матір і все всіх заохочував до того набоженства. Все, що маю і що знаю, тому завдячую Божій Матері, і тут в старенького татуня сльози спливали по його лиці та

голос заломлювався зі зворушення. Єпископ виголошував повчання так сердечно, що всі радо слухали і хоч повчання були довгими, та часто наприкінці, ціла церква людей, як на команду, глибоко зітхала» [19, с. 9].

Опрацювання метричних книг церкви села Гадинківці, що зберігаються у фондах Державного архіву Тернопільської області, дало змогу точно визначити імена найближчих родичів і пращурів Г. Хомишина. Його батьки – Лука [11, арк. 5] (народився 25 жовтня 1823 р., помер 18 червня 1899 р.) і Вікторія Хомишин [11, арк. 110] (народилася 27 листопада 1826 р., померла 23 лютого 1892 р.). Батьками Луки були Іван Хомишин [11, арк. 5] (народився близько 1795 р., помер 13 жовтня 1853 р.) та Доміцеля Гедик [11, арк. 5], а Вікторії – уже згадані Йосип Фірманюк і Юліана [11, арк. 63] (у деяких записах Юлія [11, арк. 110]) Подбільська. По лінії батька єпископа відомі імена його двох прадідусів – Андрія Хомишина і Никифора Гедика [11, арк. 5]. У записах метричних книг про усіх них вказано, що вони селяни [11, арк. 5, 63, 110].

У Григорія було троє братів: Іван (народився 23/24 лютого 1853 р.) [11, арк. 123], Теодор (18 лютого 1860 р.) [11, арк. 144] і Микола (8 травня 1864 р.) [11, арк. 198]. Тобто Григорій був наймолодшою дитиною у сім'ї. За родинними переказами, усі брати зберігали приязні стосунки. У спогадах Й. Капустинського (працював суддею у Копичинцях) також вказано, що владика досить часто відвідував Гадинківці, де бував у братів Івана (званого Йоганком) і Миколи (Николая). «Оба були досить заможні господарі. Владика ... любив братів, а передусім Йоганка, який відзначався також великою побожністю. Також і Миколу любив владика, бо навіть свою дочку дав Микола до монастиря...» [17, с. 335].

Важливу роль у формуванні поглядів юного Григорія відіграла родина місцевого педагога Івана Сімовича, з якої вийшли вчителі, священики, лікарі, музиканти, інженери [31, с. 14]. Зокрема, Михайло (1869-1951 рр.) – тривалий час працював катехитом середніх шкіл у Чернівцях, а від приєднання краю до Румунії і аж до приходу радянської влади був апостольським візитатором греко-католицької церкви на Буковині [34, с. 43]. Наймолодшим сином народного вчителя Івана Сімовича був Василь (1880-1944 рр.) – знаний український філолог, громадський і культурний діяч, автор «Практичної граматики української мови» [31, с. 9].

Іван Сімович навчаючи своїх та сільських дітей давав не лише ґрунтовну підготовку, а й прищеплював особливий потяг до освіти. Після його уроків у місцевій парафіяльній школі (діяла вже у 1840-х рр. [32, с.254]) більшість учнів успішно продовжували навчання у різних гімназіях і вищих навчальних закладах. У випадку Григорія теж, саме перший вчитель помітив його здібності та наполіг аби батьки після закінчення парафіяльної школи віддали сина далі в науку. Так, Г. Хомишин став одним з перших вихідців з Гадинківців, що здобули гімназійну, а потім і вищу освіту.

На підтвердження позитивного впливу місцевої школи можна навести ще кілька прикладів. До відомих вихідців з Гадинківців того часу належить і

український класичний філолог, професор Українського Католицького Університету в Римі Михайло Соневицький (1892-1975 рр.) [34, с. 45]. Поетичний хист мав о. Іван Заверуха [34, с. 47]. З Гадинківців походив Ігор Соневицький (1926-2006 рр.) – український музикознавець, диригент, композитор.

Про вдячність за все, що для нього зробили Сімовичі свідчить те, що, коли єпископ відвідував Чернівці у березні 1915 р. [20, с. 56], то радо допоміг о. Миколі Сімовичу з добудовою власного будинку. Ось як про це у своїх спогадах написав о. К. Костецький, парох храму Успіння Пресвятої Богородиці у Чернівцях: «Того дня на вечерни, котру я правив і проповідав, ексцеленція уже в церкві не був, бо по закінченю богослуження в моім товаристві зробив візиту радникови Королевичеви, а відтак свому колезі о.[тцеві] Сімовичеви, до котрого прибули також і о.[тець] совітник Левінський і оба монахи, і там позістали на вечери, і грали преферанса. В часі гостини питає владика о.[тця] Сімовича, коли скінчит будову свого дому на Gartengasse (нині вул. Федьковича у Чернівцях – О.Р., О.Х.), котрий я владиці в часі їзди до радника Королевича показав. О.[тець] Сімович відповів, що якби мав 500 гульденів, то би сего року закінчив і на осінь до него спровадив ся. По короткім намислі виймив владика з кишені пулярес, відрахував 500 гульденів (1000 корон) і сказав: «Я позичаю тобі 500 гульденів на докінченє дому, як будеш мати, то ми віддаш». Велика утіха запанувала в родині о.[тця] Сімовича, бо дійсно тими грішми сеї весни докінчив будову дому і в літі спровадив ся» [15, с. 93].

Помешкання Сімовичів у Гадинківцях, взагалі можна було б назвати «другим домом» Г. Хомишина. Саме такий висновок слідує з фрагментів листа д-ра Й. Капустинського про відвідини Юлії Сімович (вдови вчителя Івана). «... Будучи студентом-богословом в часі ферій був у Гадинківцях і майже цілий час перебував у домі нашої бабки бл. п. Юлії Сімовичевої, ба, навіть, коли захворів на тиф, то не лежав у домі своїх родичів, лише в домі бабки (Юлії Сімович – О.Р., О.Х.), яку дуже шанував і відносився до неї з великим пієтизмом і пошаною» [17, с. 335].

З родинних спогадів відомо, що дякуючи своїй бабусі Юліані та вчителю Івану, на момент вступу в Тернопільську гімназію, Г. Хомишин міг спілкуватися не лише українською і польською, а й чеською та німецькою мовами. Крім Івана Сімовича, талановитих здібних учнів підтримував місцевий парох о. Корній. Він теж рекомендував Луці Хомишину віддати сина на навчання до Тернопільської гімназії. Але Лука відповів, що немає грошей навіть для придбання взуття для Григорія. Відтак о. Корній позичив необхідні кошти. Спільними зусиллями Григорія зібрали і Лука відвіз його до Тернополя.

Ось як про подальше навчання написав П. Мельничук: „В той час вступає до гімназії в Тернополі 12-літній хлопець Григій Хомишин, син родичів-селян: цікаві і веселі сині очі, русяве, легко покручене волосся, серйозність, пильність і чесність та чесність у поведінці звертали на себе

увагу кожного, хто лише мав нагоду його бачити. Він належав завжди до перших учнів в класі і в цілій гімназії. Отець Копитчак любив малого Гринька, і це підносило вартість в очах його товаришів, не лише українців, але й поляків» [19, с. 8]. Фінансові труднощі батьків не були перепорою для продовження навчання. Вже сам Григорій з цим намагався дати раду: «Часто складалося так, що батьки заберуть Григора зі школи, бо не було грошей на оплату, але талановитий і працьовитий Григир мав лекції для своїх шкільних товаришів і в той спосіб заробляв на оплату в школі і вже від того часу вправлявся у педагогії» [19, с. 10].

У 1888 р. Григорій завершив гімназійні студії. „Він був далеким від зіпсуття, бо завжди був зайнятий працею: сам вчився і інших вчив” [19, с. 10], тому «закінчив з відзначенням науку» [7, с. 53].

Іншою рисою майбутнього єпископа була активна життєва позиція. До певної міри, її формування теж можна зарахувати до впливів родинного середовища, які доповнилися у гімназійні роки: «Він ... належав при тім до всіх товариств у школі, релігійних і світських» [19, с. 10].

Не дивно, що і рідний брат єпископа Микола будучи сільським війтом, не раз ставав на бік громади, захищаючи її інтереси перед владою або місцевими панами. Виступив проти ополячення, допомагаючи організувати шкільний страйк: «До витривання в страйку найбільше причинився тодішній наказний війт Микола Хомишин, що мав магічну силу на хиткіших батьків...» [33, с. 330]. З його погодженням на посаду влада прорахувалася, бо очікувала лояльної поведінки. Він же, навпаки, «.. амбітна, енергійна людина, діяв по лінії інтересів української більшості села за порадами пароха...» [33, с. 330]. Зауважимо, що й інший близький родич Томко Хомишин теж був сільським війтом [33, с. 330].

Також хочемо звернути Вашу увагу ще на кількох членів родини Г. Хомишина. Його дві племінниці стали монахинями: Ольга Хомишин – Сестра Самуїла (дочка рідного брата Миколи) і Емілія Хомишин – Сестра Григорія (дочка рідного брата Івана). Внучата племінниця Ольга Хомишин (Сестра Миколая) теж пішла в монастир. Внучатий племінник Пантелеймон Хомишин заслужений вчитель України, понад 40 років пропрацював директором Заліщицького дитячого будинку (1957-1995 рр.) [23, с. 556], а згодом і гімназії [37].

Роки Другої світової виявилися трагічними не лише для самого єпископа, а й для сина рідного брата Івана, якого теж звали Григорієм (народився 1906 р.) [38]. Він загинув 10 жовтня 1944 р. на радянсько-німецькому фронті у м. Шяуляй (Литва) [38] у першому ж бою після мобілізації.

Ось таким нам виглядає початкове середовище формування рис характеру, моральних якостей і життєвої позиції сильного духом, послідовного, працьовитого, вимогливого, селянського сина великої віри, Блаженного єпископа Г. Хомишина.

У наші дні родичі єпископа живуть у Гадинківцях, зокрема на родинному обійсті (Олександра Мельник – онука племінниці Блаженного), Заліщиках (внучатий племінник і племінниця), Чернівцях, Торонто (Канада), Хабаровську (Російська Федерація). Десь у Німеччині (імовірно у Гамбурзі) губляться сліди Теодора рідного брата єпископа. За професіями переважна більшість педагогі, лікарі, є науковці і політики.

Насамкінець, не можемо оминати увагою підготовку видання „Два Царства”. На цю тему багато вже сказано, як науковцями, так і представниками громадськості. Мимоволі постає питання, де праця спричинила більший резонанс: в Україні, Польщі чи Росії? Але все ж вважаємо своїм обов'язком, хай і з деяким запізненням, висловити бачення родичів Г. Хомишина.

По-перше, ми завжди щиро вітали намагання провести нові дослідження постаті Блаженного, а також публікації його творчої спадщини. Та все ж, тримаючи перед собою найсвіжішу працю, наполягаємо, щоб у подальшому всі наступні проходили більш відкритий і прозорий шлях перед друком. Адже історія «Двох Царств» в останні місяці-роки радше нагадує детектив (не відоме точне місце зберігання рукопису, відсутність доступу до нього спеціалістів і громадськості, залучення закордонного видавництва і, очевидно, спонсорів лише підтверджує цю тезу).

В Україні є усі необхідні умови для проведення підготовки видання на фаховому рівні. Зокрема достатньо і науковців, кому вкрай близька ця тематика через багаторічні плідні пошуки. Дивно, що саме вони не були долучені до роботи над текстом, у тому числі й до підготовки коментарів.

По-друге, абсолютно не торкаючись особистих поглядів самого Блаженного, бачимо й проблему автентичності тексту. Доки рукопис не буде передано на зберігання в одну із профільних установ (бібліотека, музей, архів тощо) для проведення ґрунтовного вивчення, не варто виключати подробиці, як мінімум окремих фрагментів. У разі якщо цього не буде зроблено найближчим часом, наші припущення лише підтвердяться.

І взагалі, від моменту початку активної публічної діяльності Г. Хомишина, усі його роботи стали надбанням великої греко-католицької громади, всього українського народу. Будь-які обмеження доступу до його творчої спадщини – неприпустимі.

По-третє, не треба забувати, за яких реалій ми живемо сьогодні (війна на Сході України, пошук міжнародної підтримки українським урядом). Подібні дії шкодять не лише внутрішній консолідації українців, а й співпраці із сусідами (у даному випадку з Польщею). Для всіх українців і поляків зараз є один ворог – режим Путіна у Росії. Україна і Польща перебуває в одному „човні”, а подібні коливання, лише заважають стабільному курсу розвитку взаємовідносин. Склалося так, що саме наш народ століттями стояв на передовій боротьби з Московією-Росією, але історія вже не раз демонструвала, що бувало, коли ми там опинялися наодинці без підтримки.

Спочатку державність втрачали ми, а далі наступала черга і найближчих західних сусідів.

Щоправда, останні новини налаштовують на оптимістичні думки, адже 23 березня 2017 р. польський сейм односторонньо ухвалив резолюцію в пам'ять про Г. Хомишина у 150-ту річницю його народження. У документі зазначено: «То була людина, що єднала», «Постать блаженного єпископа має стати символом польсько-українського примирення, будованого на історичній та духовній спадщині спільноти обох народів, які стоять на непорушних фундаментах моральності й правди» [27]. Сьогодні це як ніколи актуально.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

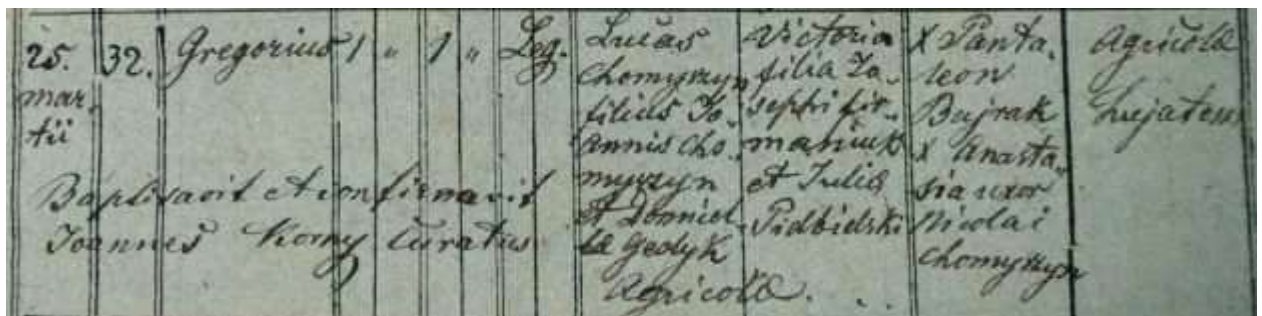
1. Бабій І. Владичий жезл в Богородчанах / І. Бабій. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2007. – 24 с.
2. Баб'як А. Нові українські мученики ХХ ст. Сповідники віри / А. Баб'як // Праці Греко-католицької Богословської Академії. – Т. 89. – Рим, 2002. – С. 113-114.
3. Бліндер Н. Місце і роль Григорія Хомишина у створенні Української християнської організації – Української католицької народної партії на території Східної Галичини у міжвоєнний період / Н. Бліндер // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції „Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення)”. – Тернопіль: „Вектор”, 2014. – С. 58-60.
4. Бліндер Н. Українські консервативно-клерикальні партії та організації Східної Галичини міжвоєнного періоду / Н. Бліндер // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. У двох частинах. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 57-60.
5. Волянський І. Преосвященний Кир Григорій Хомишин / І. Волянський // Америка. Український католицький щоденник. – Ч. 15-16. – січень 1958.
6. Гладюк Т. Створення Української католицької народної партії (Української народної обнови): її програма та ідеологія / Т. Гладюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – Вип. 2. – С. 161-166.
7. Губчак М. Українська державна гімназія в Тернополі (1898-1930) (Нарис споминів) / М. Губчак // Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. До сторіччя заснування. 1898-1998. – Тернопіль; Львів: Наукове товариство ім. Шевченка; Львівське крайове товариство „Рідна школа”, 1998. – С. 51-60.
8. Делятинський Р.І. До питання про діяльність греко-католицького духовенства Станиславівської єпархії напередодні і в час Листопадової революції 1918 року в Східній Галичині / Р.І. Делятинський // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Історія. – Тернопіль, 2007. – Вип. 1. – С. 81-87.
9. Делятинський Р.І. Релігійна політика ЗУНР (листопад 1918 – липень 1919 рр.) / Р.І. Делятинський // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Вип. ІХ. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 28-41.
10. Делятинський Р.І. Участь греко-католицького духовенства Станиславівської єпархії у формуванні української адміністрації (липень – серпень 1941 р.) / Р.І. Делятинський // Ціннісно-смісловий вимір буття укр. суспільства і перспективи укр. націоналізму: Матер. наук. конф. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 214-225.
11. Державний архів Тернопільської області. – Ф. 487. Церква Різдва Пречистої Діви Марії, с. Гадинківці Копичинського пов. Народження. – Оп. 1. – Спр. 164.
12. Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча / О. Єгрешій. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – 168 с.

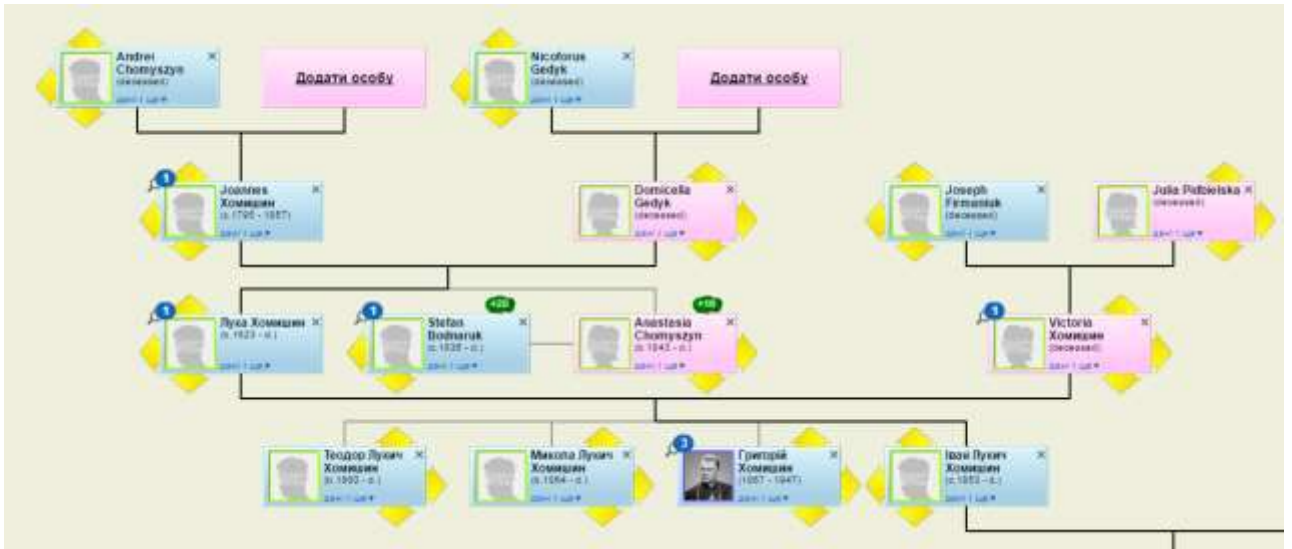
13. З вірою і терпінням: Єпископ Мученик Григорій Хомишин (1867-1997). – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1997. – 32 с.
14. Кліш А. Українська католицька народна партія (Українська народна обнова) в інтерпретації сучасних українських дослідників / А. Кліш // Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – Тернопіль, 2012. – Вип. 10. – С. 343-346.
15. Костецький К. Хроніка парохії греко-католицької церкви в Чернівцях від її заснування аж до року біжучого (1914-1918) / К. Костецький // Добржанський О.В. Бажаємо до України: змагання за українську державність на Буковині у спогадах очевидців (1914-1921 рр.). – О.: Маяк, 2008. – С. 58-132.
16. Кошетар У.П. Консервативна складова діяльності Української католицької народної партії / У.П. Кошетар // Ucrainica Polonica. Т. 2 – Київ-Житомир, 2008. – С. 108-131.
17. Лист д-ра Йосифа Капустинського, судді в Копичинцях і Гусятині // Мельничук П. Владика Григорій Хомишин. Патріот-місіонер-мученик. – Львів: Видавництво Отців Василіян „Місіонер”, 1997. – С. 335-336.
18. Мартирологія українських церков. Українська католицька церква. – Т. 2. – Торонто-Балтимор: Українське видавництво „Смолокип” ім. В. Симоненка, 1985. – 839 с.
19. Мельничук П. Владика Григорій Хомишин. Патріот-місіонер-мученик / П. Мельничук. – Львів: Видавництво Отців Василіян „Місіонер”, 1997. – 414 с.
20. Мизак Н. Два століття служіння Богові і нації: УГКЦ на Буковині / Н. Мизак, А. Яремчук. – Харків: ТОВ „Сиція”, 2016. – 320 с.
21. Москалюк М. Українська католицька народна партія і проблема польсько-українського порозуміння / М. Москалюк // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. – Івано-Франківськ: Плай, 1997. – С. 221-224.
22. Нагірняк А.Я. Національне питання у програмних документах Західноукраїнських християнських об'єднань 1920-х – 1930-х рр. / А.Я. Нагірняк // Держава та армія. – Львів: Видавництво Національного університету „Львівська політехніка”, 2010. – С. 131-135.
23. Олійник В. Хомишин Пантелеймон Григорович / В. Олійник // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. – Тернопіль: ВАТ ТВПК „Збруч”, 2008. – Т. 3. П-Я. – С. 556.
24. Перевезій В.О. Служіння Богу і народу: Українська греко-католицька церква між двома світовими війнами / В.О. Перевезій. – К.: Світогляд, 2004. – 203 с.
25. Пилипів І. До питання про греко-католицьких капеланів в Українській Повстанській Армії (1942 – 1946 рр.) / І. Пилипів, Р. Делятинський // Галичина: Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Вип.14. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 303-316.
26. Пилипів І. До питання про ставлення греко-католицького духовенства до дивізії „Галичина” (1943 – 1945 рр.) / І. Пилипів, Р. Делятинський // Галичина: Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2009. – Ч.15-16. – С. 373-388.
27. Польський сейм вшанував єпископа Григорія Хомишина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polonews.in.ua/spoleczenstwo/90373-90373/>
28. Протокол допиту єпископа Г. Хомишина 21 квітня 1945 р. // З архівів ВУЧК-ГПУНКВДКГБ: Науковий і документальний журнал. – 2004. – №1/2. – С. 457481.
29. Сердюк Н. Єпископ Григорій Хомишин мовою матеріалів слідства (за документами Галузевого Державного архіву СБ України) / Н. Сердюк // З архівів ВУЧК-ГПУНКВДКГБ: Науковий і документальний журнал. – 2004. – №1/2. – С. 451481.
30. Сердюк Н. Доля Григорія Хомишина (за документами Державного архіву СБ України) / Н. Сердюк // Пам'ять століть. – 2005. – №3-4. – С. 279-284.

31. Сімович В. Праці у двох томах. Том 1: Мовознавство / В. Сімович. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 520 с.
32. Слободян В. До історії сіл Гадинківці та Швайківці і їх церков / В. Слободян // Апологет. Матеріали II Міжнародної наукової конференції м. Львів, 24-25 листопада 2010 р. Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво. – Львів, 2010. – С. 245-265.
33. Соневицька О. Історико-мемуарний збірник Чортківської округи / О. Соневицька, Б. Стефанович, Р. Дrajнньовський. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто: Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, Український Архів – Т. XXVI, 1974. – 927 с.
34. Соневицька О. Наші визначні люди / О. Соневицька // Соневицька О., Стефанович Б., Дrajнньовський Р. Історико-мемуарний збірник Чортківської округи. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто: Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, Український Архів – Т. XXVI, 1974. – С. 43-51.
35. Ходак І.В. Доля греко-католицького духовенства в контексті рішень Львівського собору 1946 р. / І.В. Ходак // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. – К.: ВІР УАН, 2013. – Вип. 69 (№2). – С. 130-133.
36. Хомишин Г. Парафіяльна місія / Г. Хомишин. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. – 472 с.
37. Хомишин Пантелеймон Григорович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zal-lib.pp.ua/homyshyn-pantelejmon-grygorovych/>
38. 1941-1945. Книга пам'яті України. Електронна база даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.memory-book.com.ua/people/search>

Додатки

Додаток А. Запис у метричній книзі про народження Григорія Хомишина (з фондів Державного архіву Тернопільської області)

Додаток Б. Родинне дерево Григорія Хомишина*Додаток В. Григорій Хомишин – Станиславівський єпископ, 1904 р.*

Додаток Г. Памятник блаженному єпископові Григорію Хомишину біля церкви в с. Гадинківці Гусятинського району

Oleksandr Rusnak, Oleksandr Khomyshyn

FAMILY ENVIRONMENT OF BISHOP HRYHORII KHOMYSHYN

In the article is highlighted the influence of family environment on the formation of personality of Hryhorii Khomyshyn. Are systematized and analyzed previous research on the issue. Are disclosed milestones of early biography of future Bishop. Are characterized his first steps in studying. Is marked a positive effect of relatives surroundings. On the base of metric books and family legends is traced genealogy of Beatific. It is noted on the proximity of worldview of H. Khomyshyn and the family of Simovych.

Keywords: *Hryhorii Khomyshyn, Beatific, martyr, Bishop, family environment, early biography.*